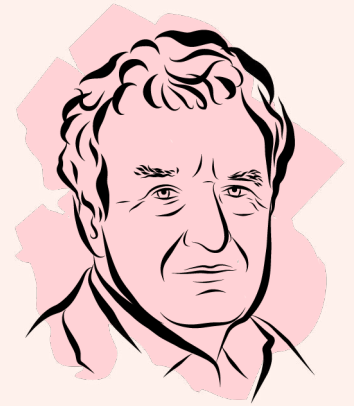

Het kaartenhuis van stikstof is aan het wankelen

Er stond een enthousiasmerend stuk in de krant over de plas van de walvis. Veel walvissen voeden zich in koude en voedselrijke wateren en trekken dan naar warmere en voedselarme oceanen, waar ze zich voortplanten en tussen de bedrijven door ook urineren.

In wetenschapsblad *Nature Communications* rekenden onderzoekers van de Universiteit van Vermont (VS) het ons voor. Vier soorten baleinwalvissen alleen al transporteren jaarlijks 4.000 ton stikstof van de polen naar de evenaar. Die stikstof is van groot belang voor het fytoplankton rond de evenaar en de vissen die daar van leven.

Aldus leveren de walvissen, schreef *NRC*, 'een belangrijke bijdrage aan de subtropische ecosystemen'. *De Volkskrant* meldde monter dat zo'n walvis al gauw een paar honderd liter urine per dag produceert (wij 1 tot 1,5 liter) en jubelde: 'Met hun transport van biologisch materiaal en stikstof dragen de dieren bij aan de gezondheid van oceanen.'

Hé?

Is dit dezelfde stikstof waarover die kranten doorgaans vol chagrijn schrijven? Die het land in een wurggreep houdt? Als een giftige deken over het land ligt, zoals D66-leider Rob Jetten op tv zei? Die onze natuur verziekt zoals rechters menen?

Jazeker, dezelfde stikstof. Wat fantastisch is bij de walvis, is afschuwelijk bij onze koeien. *Quod licet lovi non licet bovi*. Wat de god Jupiter is toegestaan, dat mag de koe niet.

Louise Fresco, voormalig voorzitter van Wageningen University, beschrijft in haar boek *Hamburgers in het Paradijs* dat een gebrek aan stikstof gedurende het grootste deel van de geschiedenis de bottleneck was in de voedselproductie. Stikstof is heilzaam voor alles wat leeft, of het nu uit walvissen of uit koeien klatert. Uit een plas van Manneken Pis of Jupiter. Wel met als kanttekening dat te veel van het goede slecht kan zijn. Maar gelukkig is de uitstoot van ammoniak en stikstofoxide de afgelopen decennia al met de helft verminderd.

Vanzelfsprekend zou het mooi meegenomen zijn als de vaderlands stikstofemissie nog wat verder omlaag gaat, maar dat is geen halszaak. En al zeker niet iets om de gehele economie en de veeteelt, industrie en huizenbouw in het bijzonder voor plat te leggen. De stikstofcrisis is een volledig door onszelf (lees: onze ambtenarij) geschapen crisis, zoals de eerder genoemde Louise Fresco al eens zei op de Belgische televisie.

Maar hoera, er zijn aanwijzingen dat dit kaartenhuis begint te wankelen. Steeds meer mensen beseffen dat de Nederlandse stikstofnormen vierduizend maal zo streng zijn als die in Duitsland en tienduizend maal zo streng als die in Denemarken, en dat dit toch echt krankzinnig is.

Verder wordt de stikstofcrisis geschraagd door een computermodel (Aerius) van het RIVM. Daar is al tien jaar kritiek op, ook van deskundigen als ecooloog Han Lindeboom en chemicus Jaap Hanekamp. Maar, zo zeiden ze bij het RIVM en het ministerie dan: nee joh, die begrijpen het niet, ons model klopt wel. Oeps. De afgelopen weken gaf het RIVM toe dat Lindeboom wel degelijk gelijk had en er een fout in het computermodel zat.

Lindeboom (gepromoveerd op de uitstoot van ammoniak bij pinguïnkolonies) stelt verder dat deze stikstofverbinding dicht bij de bron neerslaat – iets waarover ook onenigheid bestond. Welnu, uit nieuwe berekeningen van Wouter de Heij, een chemisch ingenieur die zich in het stikstofdossier heeft vastgebeten, komt naar voren dat het merendeel van de door koeien geproduceerde ammoniak, inderdaad niet naar natuurgebieden doorreist, maar op de boerenbedrijven zelf neerslaat.

Tot slot: de politiek en de rechterlijke macht spreken herhaaldelijk uit dat de natuur naar de gallemiezen gaat door stikstof. Eerder is op deze plek betoogd dat het best aardig gaat met onze natuur, zoals tot uitdrukking komt in de LPI (Living Planet Index), een maat voor biodiversiteit die onder meer door het Centraal Bureau voor de Statistiek wordt gehanteerd.

Onlangs zei Henk Rampen, voormalig regiodirecteur van de vereniging Natuurmonumenten en 80 jaar (hij weet dus nog hoe het vroeger was), in een interview met website Foodlog dat het veel beter gaat met vrijwel de gehele Nederlandse natuur. Stikstofnormen vertekenen: 'De natuur kan prima omgaan met stikstof en in sommige gevallen heeft ze het zelfs nodig.'

Hoort u het ook eens van een notoire natuurbeschermer.

Wat fantastisch is bij de walvis, is afschuwelijk bij onze koeien